

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Quid sit votum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](http://urn.nbn.de/hbz:466:1-72772)

QVAEST. LXXXVIII.

tamen veritatem ex illa Decretali hoc non habetur: quia Decretalis non dicit, quod illi soli teneantur: sed dicit, quod illi teneantur, cum quo stat, quod etiam alii teneantur. Et ratio pro auctoritate est ex parte modi habendi, ut proprium, vel communem, ut patet in litera, & ex parte personae: quia per accidentem est, quod clericus teneatur lux Ecclesie. Accidit enim quod iste homo dominus agrifit in parochia, sit clericus huius Ecclesie. ¶ In eadem responsive ad primum, dubium occurrit circa illud, scilicet praedia Ecclesie non sunt ad decimas soluenda obligata, etiam si sint infra terminos alterius parochiae. Nam ex hoc sequeretur quod aliqua Ecclesia fraudaret suis decimis, ut pater, si ponamus quod omnia praedia infra terminos aliquius parochiae donarentur a diuersis, diuersis alijs Ecclesiis, tunc alijs Ecclesiis possidentibus cuncta, spoliata remanerent parochialis illa Ecclesia suis decimis. ¶ Ad hoc dicitur, quod statutum Ecclesie, quod ibi praedia Ecclesie curata non sint obnoxia decimis alterius Ecclesie curatæ, intelligendum est cum grano falso, scilicet sine notabili damno Ecclesiæ, ut colligi potest ex capitulo. Suggeritum, extra, de decimis. Ne cogint, quod unus esuriat, & alius ebrius. Aequiras namque non patitur statuta Ecclesiæ deordinationem tale inducere. Propter quod in similibus casibus debent praedia extraneis curatis Ecclesiæ donata, transire cum onere suo, ut scilicet solitas parochiali ecclesiæ decimas soluant. Et in tali casu clerici per accidentem a clericis decimas exigunt. Per se namque exigunt a praediis sibi obnoxisi. Vnde non violare capitulum secundum in sui principio

rici, qui tamen tenentur dare decimas Ecclesiæ ratione prædiorum, quæ etiæ manibus proprijs excollunt. ergo vñ quod clericis non sint immunes a solutione decimarum.

¶ 3 Præt. Sicut Num. 18. præcipitur, quod Leuitæ a populo decimas accipiunt: ita etiam præcipitur, quod ipsi dent decimas summo sacerdoti. ergo qua ratione laici debet dare decimas clericis, eadem ratione clerici debent dare decimas summo Pontifici.

¶ 4 Præt. Sicut decimas debent cedere in sustentationem clericorum: ita etiam debent cedere in subventionem pauperum. Si ergo clerici excusatuntur a solutione decimarum, pari ratione excusatuntur & pauperes: hoc autem est falsum. ergo & primum.

SED CONTRA est, quod dicit

* Decretalis Paschalis Papæ. Nomen genus exactiōnis est, ut clericis a clericis decimas exigant.

R E S P O N S U M. Dicendum, quod idem non potest esse causa dandi, & recipiendi, sicut nec causa agendi, & patiendo. Contingit autem ex diuersis causis & respectu diuersorum eundem esse dantem & recipientem, sicut agentem & patientem. Clericis autem, in quantum sunt ministri altaris, spiritualia populo seminantes, decimæ a fideli bus debentur: vnde tales clerici, in quantum clerici sunt, id est, in quantum habent Ecclesiasticas possessiones, decimas soluere non tenentur. Ex alia vero causa, scilicet propter hoc, quod possident proprio iure, vel ex successione parentum, vel ex emptione, vel quoque huiusmodi modo, sunt ad decimas soluendas obligati.

Vnde patet responsio ad PRIMUM: quia clerici de proprijs praedijs retinunt soluere decimas parochialibus Ecclesiæ, sicut & alii etiam, si ipsi sint eiudem Ecclesiæ clericis: quia alius est habere aliqd ut propriū, aliud ut commune. Praedia vero Ecclesiæ non sunt ad decimas soluendas obligata, etiam si sint infra terminos alterius parochiae.

A D S E C U N D U M dicendum, quod religiosi, qui sunt clerici, si habeant curam animarum, spiritualia populo dispensantes, non tenentur decimas dare, sed possunt eas recipere. De aliis vero religiosis, erant si sunt clerici, qui non dispensant populo spiritualia, est alia ratio.

Ipsi enim tenentur de iure communii decimas dare: habent tam aliquam immunitatem secundum diuersas concessiones eis a sede obligat: sed conceptio bonapro-

Apostolica facta.

AD TERTIUM dicendum, quod in veteri legi primis debentur sacerdotibus, decima autem Leuitis. Et quia sub sacerdotibus Leuitæ erant, Dominus mandauit, ut ipso loco primis soluerent summo sacerdoti deciman decimam. Vnde nunc eadem ratione tenentur clerici summo Pontifici decimam dare, si exigenter. Naturalis enim ratio dictat, quod illis, qui habent curam animarum, de communi multitudinis stan prouideatur: vnde possint ex ea, quia pertinent ad communem salutem.

AD QVARTVM dicendum, quod decimæ debent cedere in subventionem pauperum per dispensationem clericorum: & ideo pauperes non habent causam accipiendi decimas, sed tenentur dare.

Q V A E S T I O LXXXVIII.
De Voto, per quod aliquid Deo promittitur, in duodecim articulos distinguitur.

H E I N D E consideranda est de voto, per quod quodlibet quid Deo promittitur.

E T circa hoc queruntur duodecim.

¶ Primò, Quid sit votum.

¶ Secundò, Quid cada sub voto.

¶ Tertiò, De obligatione voti.

¶ Quartò, De utilitate vocationis.

¶ Quintò, Cuius virtus sit actus.

¶ Sextò, Vtrum magis membrorum sit facere aliquid ex voto, quam sine voto.

¶ Septimò, De solemnitate voti.

¶ Octauò, Vtrum possint votare qui sunt potestatibus alterius subiecti.

¶ Nonò, Vtrum pueri possint voto obligari ad religionis ingressum.

¶ Decimò, Vtrum votum sit dispensabile, vel commutabile.

¶ Undecimò, Vtrum in solemnito continetia possit dispensari.

¶ Duodecimò, Vtrum requiriatur in dispensatione voti, superioris authoritas.

A R T I C U L U S P R I M U S.
Vtrum votum constitutum in solo propria voluntate.

A D P R I M U M sic procedatur. Videtur, quod votum consistat in solo populo voluntatis: Quia secundum quodam conceptio boni proprii, votum est conceptio boni proprii cum animi deliberatione firmata, quia quis ad aliquid facit, vel non faciet dum fe Deo obligat: sed conceptio boni pro-

sua obligat; in litera habes hic, & in articulo 3. ad primum, & manu scripto patet ex viu hominum. Nam fidei reos dicimus non feriantur, cum promissio licuum. Hoc enim testatur, quod cōtra fidelitatem agitur, cum promissio violatur: quo sit, ut idem sit violare promissionem, & violare obligationem. Quod autem obligatio quandoque sit ad mortale, & quandoque ad veniale: patet ex hoc, si quandoque violare cōtra modico dāno proximi, parum autem pro nihilo resumunt: quandoque cum notabilis, detrahens proximi, quod de genere suo cōstat esse mortale. Sunt tamen hic non praetermodica. Alterum. ipsas rem ipsam, sollegerit omnia debent esse immutare. & promissa sunt fermentata, ut Seneca dicit: per hos, si quis promulgarerit alium doctorem hinc ad animum filiam, & intermixtum tanto est affectus infirmitatis rerum stuarum, ut extra ordinem sicut si promisisti, non tenetur ad promissum, qui confitatur quod non promisisti in tali statu. Et simile est de his, qui promisisti aliquo & postmodum maiora videntur. Alterum est ipse classis ad locutionem abusum, quoniam communiter videtur homines simplici promissione vti, vbi non intendunt se obligare ad monile. Cuius signum est, quod nolunt super promissione iurare, ne pro reuerentiā iuramenti, sed ne peccent mortaliter, si non teneant: tui qui nolunt se ligare, arbitrantes ex simplici promissione non teneri, nisi de quadam benevolia honestate. Omnes enim tali animo promittunt, quod si tunc quereretur ab eis, vt se obligarent sub peccato mortali si non sentient, & negarent, consulta non proprie promittere in rebus arduis. Et hinc ortum videtur, ut partim auctiūmentum promissione hominum, iuxta illud, Politicus dicas quilibet esse potest.

In codice art. 1. q. 88. dubium occurrit. Quo pacto in precedente lib. distinguitur, quod vltimus actus rationis practicē est precepere: & in hoc lib. distinguitur actus imperandi contra actum deprecandi, & promittendi. Non ergo sufficienter fuerat prius determinans vltimus actus rationis practicē.

Ad hoc dicunt, quod præcipere, levi imperare, intelligi potest duplice. Primo relèpētu electionis abolutè, quia scilicet aliquis peccat sibi p̄f eligere: & sic præcepum est vltimus actus rationis practicē ad agendum, vel faciendum. Alio modo sumunt præcepere relèpētu aliorum, prout aliquis præcepit subditus suis: & sic præcepere distinguunt contra deprecari, & contra primitare: quia præcepere ad inferiores, deprecari ad superiores, vt plurimum, promittere est ad omnes. Et scito, quod omnes hi tres actus distinguunt a præcipere primo modo per hoc, quod præcipere primo modo, ad cuius rectificationem ponitur prudenter, et aula electionis: hi autem tres actus sunt materia, & effectus electionis. Nam postquam homo confidit elegi imperandum, aut orandum, aut promittendum, imperat, orat, & promittit. Nulla ergo est insufficiencia in superioribus admissa.

In eodem articulo circa primam conditionem ad votum confirmant, scilicet deliberationem, dubium occurrit. An vota ex fastidio cordis, ex repenitentia timore, ex nimio dolore, ex magna tribulatione facta, sint verè vota. Et est ratio dubius, quia huiusmodi promissiones sunt absque maturo dictu, quem deliberatio importat. Dicimus enim ea, quae ex passionis impetu facimus, non deliberare facile: & similiiter que repeatim agimus: & breviter, ex surreptione, passione, & facilitate. Contra agere ex deliberatione distinguunt communiter videtur, ut patet ex hoc, quod tamen nec deliberate agimus, nec ex deliberatione iuramento firmamus, ut patet in communib⁹ locutionibus.

Et confirmatur, quia deliberatio aut requiritur ad votum, ut proprium sumunt & distinguunt cōtra propositū, & promissiōnē: aut ut communiter sumunt pro voluntario liberē. Non hoc secundo modo: quia sic sufficeret dicere, quod ad votum requiritur propositū & promissiō, ergo primo modo: ut per hoc non omnis voluntaria promissio Deo facta est votū, quia stat, quod sit voluntas cum propositū, & ut nō sit deliberata, sumendo proprie deliberaōnem. Ad hoc dicitur, quod nulla est hic difficultas, quod deliberatio requiriatur ad votū: sed difficultas est quid importat deliberatio ad votū requisita. Ricardus in 4. dist. 3. actus voluntarios distinguunt

A in actus deliberatos, & non deliberatos, appellans deliberatos illos, qui sunt plene voluntarij: non deliberatos vero, qui non sunt plene voluntarij, qui scilicet per surreptionem sunt: & vult quod vota per surreptionem non obligent ad mortale. Petrus vero de Palude, ibidem vult, quod illa deliberatio, quæ sumit ad constitutum hominem

seruum diaboli per peccatum mortale, sufficiat ad constitutum debitorem Deo per votū. Vult tamen, quod vota faciliter facta non sunt viquequa: obligatoria. Si quis autem diligenter Doctorum dicta consideret convenientiam in hoc, quod ad votum exigunt deliberatio, & quare, facile veritatem percipiet questionis. Aduerendum est, quod deliberatio duo importat, id est, collationē inter multa, & determinatio-

ne ad vnum. Non enim deliberatio peccat, nisi quando optio datur multo: ut eligendorum, falso affirmatio, vel negatio,

natura, facere, vel non facere. Et similiter eisque peccatum ab aliqua persona, ut deliberet, donec determinet fe, an velit pacem aut bellum, nuptias an calibatum, & huiusmodi. Et constat, quod huiusmodi determinatio, conferendo conditiones vnius partis cum conditionibus alterius in ordine ad fe, vel alterum fit experientia testante. Et ut discursu quidem, seu collatione huiusmodi nulla est quæstio, quod actus intellectus practici. Verum cum determinatio sit duplex, quædam intellectus practici, quæ sit in conclusione consilij per actum iudicij, ut patet ex supradictis: & quædam voluntatis, quæ sit per actum voluntatis determinante nolentem potius hoc, quam illud, puta, nubere, quam virginitatem ferare: & quantumcumque aliquis inducit expediti sibi magis hoc, quam illud, non a hunc deliberasse dicunt: quoniam multi sunt iudicantes sibi magis eligendum fore aliquid, puta, ueram potentiam peccatorum, non tamen deliberant illam amplecti, consequuntur est, ut deliberatio importet determinationem voluntatis: ita quod deliberatio, licet in se duob⁹ claudat, scilicet collationem practici intellectus, & determinationem voluntatis, in unum tantummodo significat, scilicet ipsam voluntatis determinacionem, non abolute, sed ut ex discursu collatio fit. Proper hoc enim videatur a Damasceno distinctione illa de voluntate facta, scilicet in voluntate naturalem, & deliberatam. Hinc etiam fit, ut deliberans aliquid facere, si est bonum, meretur: & si est malum, peccat, utrumque enim voluntatis est. Nec obita: si quandoque inueniatur, quod deliberatio est actus rationis, quoniam hoc est uerum quo ad collationem. At si quis contendat, quod deliberatio significat collationem non qualitercumque, sed ut inferat determinationem voluntatis, inveniatur, quod non de re, sed de uocis significatione questionem facit. Ex hoc autem quod deliberatio determinatio est voluntatis ex collatione, manifeste patet, quod actus voluntatis, qui non ex collatione, sed ex simplici apprehensione obiecti prodeunt, deliberari non sunt, ut appetere beatitudinem, velle esse, nolle miserari, & huiusmodi. Sunt enim actus hi a voluntate non ut deliberatio, sed ut natura est, ut superioribus declaratum ruit. His quoque finibus est appetitus illorum, quæ ut oblati nobis sunt, statim complacent, quāmuis in collata fuerint refutentur, ut sunt primi motus nostri appetitus circa mala. Est enim tunc quædam appetitus talis obiecti delectabilis, uel utilis absolute oblati tamquam conponans, quæ postmodum reprimitur considerata annexa turpitudine, uel periculo, ut patet in motibus uariorum, luxuria, & huiusmodi. Verum, ne fallaris, te, quod duplice contingit voluntarium actum esse ex collatione, scilicet actualiter & virtualiter. Ille actus dicitur esse actualiter ex collatione, de quo sicut collatio, an faciens sit: fed hoc contingit duplice, scilicet perceptibiliter, & quasi imperceptibiliter. Exemplum primi, Ut cum quis confert an ducenta sit uxor, & tandem delibera uxori: tunc enim uelle ixorem, & ducere uxore, ex deliberatione actualiter & perceptibiliter procedit. Exemplum secundi, Ut cum quis ex impetu passionis ira commoueret ad occidendum, uel blasphemandum, & huiusmodi, & percutit, uel blasphemat. Tunc enim offerto passione vindictam, uel sonam, occurrit quasi imperceptibiliter oppotit, puta, Quid facis? Oportet enim eum aduertere quid faciat, si humanum

manum actum facit ex passione, alioquin sibi imputauerit, & sic F
quasi imperceptibiliter confert eligendo consonat passione. Actus
quoque ex collatione virtualiter dupliciter contingit. Primo, ille
actus dicitur eff. virtualiter ex collatione, de quo non in seipso,
sed in sui principio collatio praecessit: & hoc modo artifices abi-
que actuum deliberatione non tam abs-
que virtuali, operantur. Non enim cum
quis pulsat, aut scribit, deliberat de fini-
gulis actibus; sed deliberauit de inicio
scribendi, aut pulsandi, & vniuersaliter
de viendo tunc arte illa. Secundo, actus
ille voluntarius dicitur esse ex collatione
virtualiter, qui se
volenti consonat, ut
nolit conferre de il-
lo, vt contingit quā-
do quis operatur ex
habitu, seu confusione,
aut negligencia. Qui enim cōve-
tudinem suam pro-
sequitur in bono, vel
in malo, non delibe-
rat actualiter quando secundum illam operatur, nec vnuquam for-
te proponit nisi illa conuenienter: sed quia resultat collationem,
& illud opus acceptat, ac si consonat, dum sic acceptat illud, qd
fugit oppositus, cōsequens est, qd ex collatione virtualiter operatur.
Omnis enim voluntarius actus prae naturales & primos mo-
tus ex collatione estas per hoc deliberauit actualiter, vel virtualiter,
positivus vel negativus, explicitè, vel implicitè. Ex eadē quo-
que radice patet diffinītiō deliberaitionis a proposito: quoniam
deliberatio determinationem voluntatis ex collatione significat
indifferenter respectu praesentis, aut futuri. Deliberamus enim &
nunc pulsare, scribere, ire &c. Et deliberamus nos iuros, pulsato-
res, miseros, & huiusmodi. Propositū autem & ad futura restrin-
gitur: nullus enim proponere dicitur, nisi de futura agendis, vel
omittendis. Et collationis rationis praeferentis diuinū alteri non
importat, sed voluntatis actum implicetur ad futurum committendū
aut omittendū significat. Cum autem multipliciter con-
tingat in humanis actibus deliberaitionem intervenire, qualē exigit
utrum deliberaitionem, extractionem, quare ad uotum requiri-
tur deliberaio, funderit est. Si enim deliberaio exigitur ad hoc, ut
ut uotum sit actus perfectè humanus, consequens est, qd omnis
deliberatio sufficiat ad peccatum mortale sufficiat ad uotū: quoniam
mortale peccatum non est in primis motibus quantumcumque
dureat, sed in solis actibus perfectis humanis conficitur, ut patet
de delectatione morofa, qd nūquā est peccatum mortale,
nisi ratione acceptata. Si vero exigitur deliberaio ad hoc, ut
propositū sit diffusa, ac naturē digesta, non omnis deliberaio, qd
sufficit ad peccatum mortale, sufficit ad uotum. Et licet hi secun-
dū dicendi modus magna uidetur inniti & equitat, quoniam pro-
positū tam ardium habens uinculum, s. mortis eterna, non nisi
confitio exacto fieri debet, multo magis quam obligatio ad pce-
nam proprii capitis, quanto uita eterna pretiosius est temporalis:
primitus tamen dicendi modus ex auctore, sacris canonibus, &
ratione cōprobatur uerus. Author siquidem in litera propterea deliberaitionem
exigit dicit ad uotum, quia propositum est actus voluntatis deliberaio: ac per hoc docet, qd illa deliberaio sufficit ad uotū,
qd sufficit ad propositum. Constat autem qd omnis deliberaio
sufficiens ad peccandum mortaliter sufficit ad actum pro-
positū. Nam peccatum mortale est etiam actus voluntatis delibera-
rata. In facris quoque canonibus extra de uoto, & uoti redempt.
cap. Venientes, exp̄sē uotum factum magis animi facilitate, qd
arbitrio rationis, qualidū iudicatur. Rationē quoque consonat, ut
sicut iurans ex conuentione mala, aut facilitate, reus est per iurij
in iuramento assertorio, si ueritas deest: ita uotens, suo te inuen-
io illaqueat: immo dupliciter hi rei effididentur. Primo, quia
actu tanto s. uoto, & iuramento tam irreuerenter uotum, ab-
que exacta diligentia: secundo, qd uotum, aut iuramentum non
seruant. Cum his tamē omnibus diffingue, qd uota dupliciter
sunt, quedam ex diligenti discursu ac proposito, & hac plene
sunt uota, & in his diligētiā, aut redimētiā, aut communitati,
diligent est adhibenda prouisio: quodam uero ex facilitate
animi, aut passionibus statim sunt, ut multis pro qualibet re statim
uotentibus, contingit: & quidam tunc multiplicant faciliter
propter eandem rem uota, ut nesciant ad quā uotando se obligari.
Et talia uota licet sint uerē uota, & ad peccatum mortale ob-

RESPON. Dicendum, quod vo-
tum quandam obligationem im-
portat ad aliquid faciendum, vel
diminutendum. Obligat autem ho-
mo s. è homini ad aliquid per mo-
dum promissionis, qui est rationis
actus ad quem pertinet
ordinare. Statu enim homo im-
perando, vel depredando ordinat
a quadammodo quid sibi ab
aliis fiat, ita promittendo ordinat
quid ipse pro alio facere debeat:
G sed promissio, qd ab homine
fit, homini non potest fieri, nisi
per verba, vel quæcunque exte-
riora signa; Deo autem potest
fieri promissio per solam inter-
iore cogitationem, quia vt
in malo, non delibe-
rat actualiter quando secundum illam operatur, nec vnuquam for-
te proponit nisi illa conuenienter: sed quia resultat collationem,
& illud opus acceptat, ac si consonat, dum sic acceptat illud, qd
fugit oppositus, cōsequens est, qd ex collatione virtualiter operatur.
Omnis enim voluntarius actus prae naturales & primos mo-
tus ex collatione estas per hoc deliberauit actualiter, vel virtualiter,
positivus vel negativus, explicitè, vel implicitè. Ex eadē quo-
que radice patet diffinītiō deliberaitionis a proposito: quoniam
deliberatio determinationem voluntatis ex collatione significat
indifferenter respectu praesentis, aut futuri. Deliberamus enim &
nunc pulsare, scribere, ire &c. Et deliberamus nos iuros, pulsato-
res, miseros, & huiusmodi. Propositū autem & ad futura restrin-
gitur: nullus enim proponere dicitur, nisi de futura agendis, vel
omittendis. Et collationis rationis praeferentis diuinū alteri non
importat, sed voluntatis actum implicetur ad futurum committendū
aut omittendū significat. Cum autem multipliciter con-
tingat in humanis actibus deliberaitionem intervenire, qualē exigit
utrum deliberaitionem, extractionem, quare ad uotum requiri-
tur deliberaio, funderit est. Si enim deliberaio exigitur ad hoc, ut
ut uotum sit actus perfectè humanus, consequens est, qd omnis
deliberatio sufficiat ad peccatum mortale sufficiat ad uotū: quoniam
mortale peccatum non est in primis motibus quantumcumque
dureat, sed in solis actibus perfectis humanis conficitur, ut patet
de delectatione morofa, qd nūquā est peccatum mortale,
nisi ratione acceptata. Si vero exigitur deliberaio ad hoc, ut
propositū sit diffusa, ac naturē digesta, non omnis deliberaio, qd
sufficit ad peccatum mortale, sufficit ad uotum. Et licet hi secun-
dū dicendi modus magna uidetur inniti & equitat, quoniam pro-
positū tam ardium habens uinculum, s. mortis eterna, non nisi
confitio exacto fieri debet, multo magis quam obligatio ad pce-
nam proprii capitis, quanto uita eterna pretiosius est temporalis:
primitus tamen dicendi modus ex auctore, sacris canonibus, &
ratione cōprobatur uerus. Author siquidem in litera propterea deliberaitionem
exigit dicit ad uotum, quia propositum est actus voluntatis deliberaio: ac per hoc docet, qd illa deliberaio sufficit ad uotū,
qd sufficit ad propositum. Constat autem qd omnis deliberaio
sufficiens ad peccandum mortaliter sufficit ad actum pro-
positū. Nam peccatum mortale est etiam actus voluntatis delibera-
rata. In facris quoque canonibus extra de uoto, & uoti redempt.
cap. Venientes, exp̄sē uotum factum magis animi facilitate, qd
arbitrio rationis, qualidū iudicatur. Rationē quoque consonat, ut
sicut iurans ex conuentione mala, aut facilitate, reus est per iurij
in iuramento assertorio, si ueritas deest: ita uotens, suo te inuen-
io illaqueat: immo dupliciter hi rei effididentur. Primo, quia
actu tanto s. uoto, & iuramento tam irreuerenter uotum, ab-
que exacta diligentia: secundo, qd uotum, aut iuramentum non
seruant. Cum his tamē omnibus diffingue, qd uota dupliciter
sunt, quedam ex diligenti discursu ac proposito, & hac plene
sunt uota, & in his diligētiā, aut redimētiā, aut communitati,
diligent est adhibenda prouisio: quodam uero ex facilitate
animi, aut passionibus statim sunt, ut multis pro qualibet re statim
uotentibus, contingit: & quidam tunc multiplicant faciliter
propter eandem rem uota, ut nesciant ad quā uotando se obligari.
Et talia uota licet sint uerē uota, & ad peccatum mortale ob-

ligantia, quia ex propōsito promissio collatione
quequa; obligat, pro quā facili determinat
redēpō, aut cōmūtatio, vī dīcto cōpīa
¶ Ad obiecta autem in oppositum dicunt, qd
priorū contra deliberaio, potest duplēcē
dicitur 1. Regum 16. Homines
vident ea quae parent, sed Deus
intervenit cor. Exp̄linuntur ta-
men quandoque verba exten-
ra, vel ad sui ipsius excitationem,
sicut circa orationem dictum
* est: vel etiam ad alios con-
stantū, vt non solum deficit
a frōtione voti propter timo-
rem Dei, sed etiam propter ro-
uerentiam hominū. Promis-
sio autem procedit ex propō-
sito faciendo: propositum autem
aliquam deliberaitionem pre-
git, cūm sit actus voluntatis de-
liberaio. Sic ergo ad votum na-
ex necessitate requiruntur. Pri-
mō quidem, deliberaio. Secun-
dū agere ex deliberaitione absolu-
ta ex digita deliberaitione. Vnde si Ricardus
prōpōsitione, intelligitur a tecum permissum non conuenientem
ut uota non exista collatione facta, em-
¶ Ad confirmationem autem tamē pars regulae
liberatio distinguunt contra propositum, quā deceptio
deliberatio: sed idem quia ex materia propositum, quā deceptio
est totū, qd omni no plene habet rationē
dictum est enim, qd etiam nō collationem existat
per deliberaitionem diffinītiō dan contra propositum. Tertio
¶ In eodem art. 1. q. 38. circa feruuntur
dictio uoti, qd etiam sufficit ad uotū quando con-
pura, suscepitio habuit in religione. & dicitur
¶ Constat, extra, de regulis corporis
¶ Ad hoc dicitur, quod pofum cum conuicione
teniat promissio implicita, ac explicata, ut
tūtū ad uotū. Textum autem illius capi-
expōlinne ex textu capiti, Sciamus, quā
de propōsito habente implice promissio
tur de tali uoluntate mutandi uotū, quā
rāntis post completem probatioē annū
lū, qui renunciat anno probatioē, unde
cientis quantitā ex le fine, quod futurū
pore completo. hoc exēm ei promissio
pore completo, renunciatis anno probatioē
de propōsito mutandi uotū, renunciatis
ingendo utrumque capitulum p̄z, con-
pofum non faciat uotū, quām in
¶ In eodem articulo circa tertiam confirmationem
in ordine ad alias duas deliberaitiones
occurrit: quia sola promissio sufficit ad uotū
superflua, quod sic probatur. Quā
lēni obedientia, &c. finē propōsito
ceremonialia religione intenduntur
religioſus, nouerit: & finē deliberaio
Non exigunt ergo ad uotū ut condicione
promissio Deo. Nec pater incepit aliquā
fribili, quoniam de facto forte lage acci-
frentur, ut habeant redditus annū, unde
cōsidero, qd
¶ Ad hūdū eidēmū, dñs, qd etiam
cū operationes, vel omissons, omnia exē-
aut uel le, aut dicere, aut dare & an nō
dicere &c.) duplēcē pofum cognoscit
tum. Primo, qd omnes finē circūmstā-
ties actus deliberaio: propōsito & pō-
obiegam uerfentur, quod etiā materialē
quis delibēt, iūtū, proponit tem-
Alio modo, qd primi duo actū habent
& non materiam uoti. uerū grātia, & pō-
terē iūtū, proponit promissio, etiam
beat pro obiecto ipam uoti mutandi, &
Isto enim modo nō delibera quā de-
fē delibera, & proponit promissio
fē delibera, & proponit promissio

actus, si promissio cadit supra materiam voti, puta, ieiuniu. In primo modo s̄ tres actus cadunt supra materiam voti, puta ieiuniu. Scito secundo, q̄ promissio votiva, sicut alia promissiones, trahunt animo fieri potest. Primo, cum animo promittendi, & ferme etiā animo promittendi: & talis est vnde vera promissio. Secundo,

do, propositum voluntatis. Tertiō promissio, in qua perficitur ratio voti. Superadduntur vero quaeque & alia duo ad quādā voti confirmationem. Pronuntiatio oris, secundū illud P̄al. 65. Reddā tibi vota mea, quae distinxerunt labia mea, & iterum testimonium aliorum. Vnde magister dicit 38. distin. 4. lib. sent. q̄ votum est testificatio quādam promissione spontaneę quae Deo, & de his quae sunt Dei, fieri debet: quamvis testificatio posuit ad interiorem testificatiōnē proprie referri.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ conceptio boni propositi non firmatur animi deliberatione, nisi promissione, deliberatione consequente.

AD SECUNDVM dicendū, q̄ voluntas mouet rationē ad promittendum aliquid circa ea, quae eius voluntati subduntur. Et pro tanto, votum a voluntate accipit nomen quasi a primo mouente.

Tento autem modo fit promissio sine animo obseruandi promissum, & sine animo promittendi: & hæc fit cum solo animo proferendū uerba promissoria propter meum, uel quacumque actum caudam: & talis promissio est vnde mendax quod ad homines. Examinemus igitur singula, ut propofita fiascat ordine. In primo modo promittendi, scilicet animo promittendi & feniandi promissum, plena voti ratio invenitur, & omnes actus, s̄ liberare, proponere, & promittere, super materiam voti, ad eam, ut patet. In secundo uero modo, scilicet animo promittendi, non animo feniandi promissum, diminuta seu monstrofarii voti inuenitur. Est tamen ibi verē ratio essentia uoti, & quando in tali voluntate non ieiuniandi promissum perferatur. Patet enim ibi falsum voti effectionem, ex eo, quod uerē intendit profiteri, seu promittere. Nec minus teneat sic profiteri, aut uouens ad obseruandum promissum, quam illi qui uocant animo non solum promittendi, sed feniandi. In hoc autem modo liquet, q̄ trium actuum promissorum ad uotum, tertius tantum, scilicet promissio fertur super materiam uoti. Promittit enim cætatem, uel ieiuniū, non aliud modum. Duo uero antecedentes actus, scilicet deliberare, & proponere, cadunt non supra materiam uoti, quia non intendit sic proponens feruare cætitatem, sed supra ipsius terram actum. Promissionem: quoniam ex deliberato proposito promittit. In tertio autem modo uoti, scilicet cum quis profiterit, aut uouet sive habeat, ut uocet, Ecclesiæ iudicium est, & effe debet, coram Ecclesiæ ibi uoti. Sicut cum aliquis fulcitur ordinem fæcideri ab Episcopo secundū Ecclesiæ ritum, quoniam scilicet non intendit ieiuniū, sed simulare se fulcire, apud Ecclesiæ est factus, & habendus est. & tractamus ut fæcideros, licet in ueritate non sit fæcideros. Vnde Ecclesiæ cogit omnes huiusmodi ad redendum uota sua, quae distinxerunt labia sua. Et licet sic uouens teneat ad obseruandum promissum ratione uoti, teneat ratione Ecclesiæ, & scandali Ecclesiæ quidem, quia si frus & dolus nulli debent patrocinari in prædicione unius personæ, multo minus in prædictum Ecclesiæ. Constat autem, q̄ quod si quis promittit alienum coram testibus uile aliquid, quod siue haec animum promittendi, siue non, cogitur a iudice humano obseruare. Si quis igitur proficit ministris Ecclesiæ, aut uouet coram aliis siue habuerit animum, siue non, cogendus est implere, quod dixit: alioquin nullus posset cogi ad ieiunianda promissa, quia tempore ignoramus animum promittentis. Et si ipsi non cre-

dendum est, quando promisit, quomodo eidem credendum erit, dicende se non vere promisisse? Quare magis tunc mendax quam nunc? Et ex his patet, quod non est credendum ab Ecclesiæ iurianti se non esse profectum animo profundi, nisi offendat sufficiencia indicia violentia, aut huiusmodi. Sic ut etiam non est credendum alteri coniugum iurianti quod non animo coniugij coniugum subiicit.

Et si contra hoc dicatur, quod ab aliquibus Ecclesiæ ministris datur fides huiusmodi: iuramento religiosorum de suo animo in profitedo pacet responso. I. nō quod fit, sed quod fieri debet, spectandum est. Possunt, si uolunt, isti ministri facile uidere errorem suum ad similia recipiendo. Si enim de proprio animo contrario publicis factis ac dictis a fe, fides danda est iurianti, quotidie matrimonia dissoluebuntur, fæcideres fiati, contractus omnes relinchi posset, & breueri uirilia non solum Ecclesiastica, sed humana cæteratio destrueretur. Et per hoc etiam pater, quantum scandalum daretur non seruando huiusmodi uota. Ex his autem haberi potest solutio quæstionis, quod scilicet uotum non monstrosum requirit illas tres conditiones sive illi tres actus, sive liberare, proponere, & promittere cadant super materiam voti. Vnde in litera dicitur, quod promissio oriuit ex propofito facienti, & non dicitur ex propofito promittendi. Naturali namque ordine proponeare aliquid, facere, aut omittere, deliberari animi circa illud actus est: & similiter promittere aliquid ex propofito, illud idem facienti prouenit, ubi siue fallacia agitur. A signatur autem huiusmodi tres conditiones necessariae ad uotum perfectum non ad uotum diminutum: sicut si dicetur, q̄ partes necessariae ad personam humanam, sunt manus, pedes, cor &c. verum dicendum de persona humana perfecta intellegendi: cum quo tamen stat, q̄ humana persona possit inueniri fini manibus, & pedibus. Et hoc modo uotum inueniuntur cum sola promissione cædente super materiam voti abique reliquis conditionibus, seu actibus cædentiis super eandem. Difinitione igitur uoti in uotum perfectum, & monstrosum quæstionem solvit. In responsione ad secundū eiudem primi art. nota vnde venit nomen uoti, & transiūptio ad significandum defiderit. Dicitur enim quis uoti compos, cum defiderit suum impletum.

¶ Super Quæstionis oīmagēs moētāta Articulum secundum.

In titulo art. 2. eiudem 88. q̄ aduerte, quod quia in 1. art. de forma uoti determinatum est, consequenter in hoc de materia uoti queruntur, & determinantur. Et quia materia voti dicitur esse bonum melius, hoc est, bonum superrogationis, propterea author querens de materia voti, querit, utrum sit de meliori bono.

En corpore eiusdem 2. art. aduerte, q̄ eorum que aliquo modo nostra subsumunt voluntati, sepius sunt genera. Quædam necessaria simpliciter ut mori. Quædam necessaria ad finem æternæ salutis, ut præcepta, diligere Deum, & proximum, non adulterari, non occidere, &c. Quædam expedientia ad æternam salutem, ut confilia, putu, dare elemosynam, feruare infirmis, mängipari diuinis obsequijs, & huiusmodi. Quædam bona, nec tam de præcepto, nec de confilio, ut nimbre. Quædam indifferentia, ut transire extra muros uilla, ut uelfe alba, vel nigra, & huiusmodi, quae siue siue alter fiant, nil referunt rationem. Quædam impeditiva via æternæ salutis, ut peccata venialia, ut dicere uerbum osiōsum, & huiusmodi. Quædam contraria æternæ salutis, ut peccata mortalia, homicidium, adulterium, blasphemia, &c. Horum autem septem generum, quoniam extra questionem sunt: quoniam manifestè conflat de illis, s. primo. 3. & 7. Nam claret prius genus, si necessariorū absolute no posse esse materialia.